ГОДИНА XI. На Цетињу, у Недјељу 4. Јула 1882. БРОЈ 27.

Излази Недјељом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., за четврт године 1 ф. и 50 новчића.
За [illegible] остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у [illegible] писмима [illegible] „Гл. Црногорца" на Цетиње, а може се и [illegible] на пошту у [illegible] [illegible].

За огласе плаћа се од реда [illegible] [illegible]

ЦЕТИЊЕ, 3. Јула

Русија, а уз њу и сви пријатељи њени, изгубили су прошле недјеље једну велику снагу.

Генерал Скобељев, вјерна слуга свога господара, одани син своје отаџбине, добар Рус, врућ Словенин, један од првијех војника руских, умр'о је прошле недјеље напрасно.

Смрт је његова одузела Русији и пријатељима њенијем велику једну снагу.

Ријетки су људи, у којијема се природнијем даровима, васпитањем и другијем сретнијем околностима сложи и састави велика снага, која на добар правац упућена бива благословом за онај народ у коме се појави, па и за цијело човјечанство.

Велика маса људи у свијех народа не излази испод средње мјере. У толико су виђеније оне пирамидалне величине, које се цјелином свога надмоћја узвишују над том обичном мјером, под којом стоје њихови савременици.

Једна таква величина био је покојни Скобељев.

Он је велик и необичан био у првој линији као војник. Ни сами непријатељи народа рускога, колико им је иначе мрзак Скобељев, не могу да му одреку превасходне врлине великога јунака. Његови походи на Балкану и у централној Азији, крунисани сјајнијем успјесима, оплели су му вијенце незаборавне славе, који ће вазда остати свјежи и неувели у ратној историји не само Русије него и свијета. Скобељев је био руској војсци не само генерал него и отац. Позната је и приповиједа се на све стране она управо синовља оданост којом је понесена била руска војска за својим Скобељевим, а та оданост не може се друкчије задобити него очинском бригом за војника, братским споштењем и дијељењем свијех тегоба и терета који су неразлучно скопчани с војничким животом, нарочито у рату.

За то данас над гробом Скобељевљевијем плаче цијела војска руска равно као за оцем својим.

Али Скобељев би виђен био само с једне стране, да је био само велик војник. Величина његова била би једнострана, а она није таква била.

Скобељев није био само велики војник. Он је био и велики Рус, велики Словенин.

Као велики Рус био је срцем и душом одан своме владаоцу и своме добром народу. Он је тијесно везивао у души својој појам владаоца и појам народа који су у Русији неразлучни. Служећи вјерно и са самопрегоријевањем своме цару он је знао да тијем служи и своме љубљеном народу. И ако је произашао из старе племићске породице, није отуд изводио за себе никакве повластице над осталијем народом, нити се ма у чем дијелио од свога народа. Правац његов у погледима на државу руску био је вазда прави руски, у ком је свом снагом свога духа и свога положаја радио и настојавао, да оно, што саставља праву руску народну снагу, постане чврсти темељ и најпоузданији ступ будућности руске државе.

Као велики Рус Скобељев није могао а да не буде и врућ Словенин. Одан срцем и душом цару и отаџбини својој, за пространо срце његово биле су ипак преуске простране границе великога руског царства. Он је моћним духом својим и топлом љубављу срца словенскога обухватао цијело Словенство од Неве до Бојане и од Урала до питоме Лужице, и одзивао се на сваки јек свијех грана словенскијех без разлике.

Није давно било, и још нам је свијема у свјежој памети, када је моћна ријеч његова у Петрограду и Паризу загрмјела у корист Словенства. Тада нијесу топови руски пуцали нити је коње козачко било изватлано, па ипак је цијела Јевропа задрктала од самога грома ријечи Скобељевљевијех. Довољно је било, да онакав човјек, онакав Рус, као што бјеше Скобељев, само уста отвори и ријеч проговори, па да се непријатељи Словенства за косе хватају, да виде е да ли им је још глава на рамену.

А Словенство електрисано ријечма његовијема, живљим је дахом предисало и груди су му се надимале од дике и поноса, гледајући у Скобељеву оличену снагу рускога народа, неустрашимог штитника и бранича словенског, вјесника благовијести о бољој будућности Словенства.

Данас тога великог Руса, тога врућег Словенина, нема међу живијема. У најљепшим годинама живота отрже га смрт Русији, Словенству.

Губитак је доиста превелики, који ће се горко осјећати у Русији и свудијен гдје Русија својијех пријатеља има.

За губитком овим ко би могао уз Русију више тужити него наша скромна Црна Гора, која вазда с Русијом тужи и дикује?

Ми смо познавали тога јунака и он је нас познавао. У том познавању ми смо се и разумијевали, је, смо једни другијема јасно читали шта нам у срцу пише.

Његово срце препукло је, оно више не куца. Али ће оно куцати у руском народу, који ће родити још понеког Скобељева, и то нам је утјеха данас над гробом нашега великог пријатеља.

Бог да му душу прости! Вјечан му спомен међу нама!

У Мисиру већ су почели топови зборити. Инглези су почели бомбардати мисирску варош Александрију у уторник 29. пр. м. у 7 ура у јутру. Као што наши телеграми гласе, до сад су већ разорили скоро сва утврђења, која је Араби-паша подигао око те вароши, а и варош су саму јако оштетили. Потоњи телеграми, које имамо кад ово пишемо, јављају да су Мисирци на својијема утврђењима истурили бијеле заставе, а то би знак био да траже мир или да хоће да се предаду или, ако не то, а оно да нешто преговарају с Инглезима. Ово потоње доиста је и тражно заповједник александријски изјавивши жељу да би имао нешто да саопшти Инглезима. Ови опет ставили су као претходни услов за преговоре: предају свијех утврђења која владају пристаном александријским. Можда ћемо до који час сазнати, да ли су Мисирци пристали на тај услов.

Толико о самијема догађајима. Они су сами собом довољно јасни те им не треба другога коментара.

Али је питање: како стоји конференција и како стоје велике силе према тијема догађајима?

Ако је истина што нам је телеграф јавио још прошле недјеље са конференције — а сва је прилика да ће то бити истина —, конференција је једногласно закључила, да не смије бити изолиране акције у Мисиру, него ако се покаже потреба, онда да раде све силе заједнички и договорно. Изузетак од те одредбе допуштен је само онда, ако се укаже каква неочекивана опасност за живот и имање Јевропљана.

Ако то стоји, онда су Инглези својом акцијом повриједили ту одредбу конференције, јер никако се не може узети да су подизањем утврђења око Александрије Јевропљани доведени у непосредну опасност за свој живот и имање, а зна се да су Инглези подизање тијех утврђења узели за разлог и повод својој изолираној акцији, т. ј. бомбардању Александрије.

Како да се објасни и протумачи ова појава?

Не може друкчије и'ако на два начина: или су Инглези добили благослов од конференције, односно од осталијех великијех сила, да могу бомбардати Александрију; или су то они предузели сами на своју руку, без питања осталијех сила и не марећи за то хоће ли оне то одобрити или не.

Прво би било невјероватно, када се на ум узме закључење конференције: да се не допушта ничија изолирана акција.

Онда остаје да се вјерује оно друго, а то би била очевидна повреда конференцијалног закључења, дакле увреда осталијех сила, да и не говоримо о увреди саме Порте, која има пуни разлог да сматра бомбардање Александрије као оглас рата.

Могуће је, да Инглешка, у страху за своје велике интересе на суецком каналу, није могла дуже чекати док се силе сложе и споразумију на конференцији, јер је ваљда увидјела да то никада дочекати не ће. То је њу могло побудити, да не сачека крај конференције но да остави конференцију да вијећа и даље а топове своје да упави окамо гдје ће ватром њиховом да чува своје интересе.

Случај рата већ је дакле ту; ако ништа више, а оно рата између Инглеза и Мисираца, иза којега би се природно могао излијећи и рат између Инглешке и Турске.

Но заплет овај изгледа као да ће бити много већи. Када су велике силе на конференцији закључиле да не смије бити ничије изолиране акције у Мисиру, оне су тада без сумње имале на уму то, да спријече сваки даљи и већи заплет, јер док би се ствари у Мисиру расправљале заједнички и споразумно од свијех сила, дакле заједничком интервенцијом, дотле не би било опасности да ће се оне ту замрсити укрштајем разновргних интереса, те би и заплет мисирски под заједничком интервенцијом свијех јевропскијех сила, баш ако би се морао рјешавати и оружаном силом, ипак остао локализован и не би давао повода да се претвори у отворени рат сила против сила, којем би се крваво поље ласно могло пренијети са Нила на другу коју страну.

Но како је Инглешка данас сама на своју руку отпочела акцију у Мисиру, то је опасност врло близу.

Могуће је, шта више и вјероватно је, да велике силе на први мах не ће тицати у Инглешку, но да ће је оставити да ваде што ће она вадити у Мисиру. Разумије се, да велике силе у том случају ни Турској не би браниле, ако би она, порадив обране својијех суверенскијех права над Мисиром, ступила у рат с Инглешком.

На тај начин могао би се рат ограничити на саму Инглешку и Мисир, односно Турску. Но свршена дјела рата, т. ј. резултати његови, стојали они ма на чијој страни, опет би подлегли оцјени и пресуди свијех великијех сила.

По томе већи заплет, који лежи у мисирском питању, само би се одгодио и још више замрсио изолираном акцијом Инглешке, а не би се никако уклонио нити размрсио.

Јер поставимо случај — који се може сматрати као невјестан — да би Инглешка у том рату савладала отпор мисирски и турски и заузела Мисир, она би се иза тога опет нашла пред опозицијом свијех или бар већине онијех сила које се данас на конференцији опиру тежњама инглешкијем, и што би Инглешка ратом зарадила и освојила, то би те силе настојале да покосе и униште, баш као што су иза славнијех побједа рускијех у потоњем руско-турском рату силе противнице Русије уништиле и покосиле плодове њенијех крвавијех подвига.

У том случају Инглешкој не би друго што остајало него: или да се покори вољи тијех сила или да поведе против њих рат користећи се новијема алијансијама које би у интересу својем а за малу цијену могла склопити.

Не вјерујемо да ће се икад Инглешка на прво склонити, не толико ради моралнога пониженја колико из обзира на велике интересе које би тијем морала жртвовати и својем велемоћнем положају животне жиле подсјећи.

По томе не да се замислити да би Инглешка икад изишла из Мисира, па ма је стало и новијех ратова, који би без сваке сумње морали и наступити, осим ако би неутралне силе јевропске у потоњем тренутку нашле за добро, да пред свршеним дјелом пољегну раменима и да не изазивљу нове заплете којијема се не би дало краја догледати.

У сваком случају, ствари у Мисиру тако се опасно заплећу и замршују да им је тешко с поузданошћу предсказати како ће се расплести и размрсити. На сваки начин опасности за општи мир све се више гомилају, а све су мања и слабија јемства за одржање тога мира.

Како ће на пошљетку ствар испасти, о томе не ћемо већ дуго бити у неизвјесности.

О Скобељеву.

Тужни одјеци о смрти Скобељевљевој стижу већ са свијех страна Русије и Словенства. Из Петрограда телеграфишу тијем поводом ово: Сви листови посвећују покојном генералу усрдне чланке жалости. Најдужи и најтоплији чланак доноси „Новоје Времја," које је изашло у црном оквиру. Великога Патрокла нема више, почиње тај лист, умр'о је вјерни, [illegible] ик, даровити слуга свога цара и домо[illegible] не, љубимац народа, руски јунак, жени[illegible] ни војсковођа.

Напрасна генералова смрт пр[illegible] ла је како у Петрограду тако и по [illegible] Русији највећу узрујаност; жал[illegible] свеопшта, те и сами противници [illegible] тешки, пријеки губитак генијалнога [illegible] војсковође. Покојнику пукло је срце [illegible] у слијед једне подлеге добивене ко[illegible] на Плевну, због које је читав [illegible] у непокретности лежао. Др. Алиш[illegible] који је генерала у његовој пошљ[illegible] болести љечио, констатовао је [illegible] прије ману на срцу. У вече прије смрти био је генерал здрав и весео, путовао је преко Москве на своје добро С[illegible] у губернији рјазанској, да се од[illegible] од трудноге посла.

У Москви много се договарао са својијема пријатељима, и осјећао се читаво вријеме пред смрт врло здрав. На Ивањ-дан 24 пр. м. леже у поноћи у постељу, а у 1 уру умрије. Покојник имао је двије сестре кнегињу Волоселски-Шеремећеву и принцесу Лајхтенбергову, које су на глас о његовој смрти похитале у Москву. Сахраниће се на свом добру Спаское. При погребу заступаће цара Александра III., његов први ађутант гроф Воронцов Дашков.

Сва јевропска штампа са жалошћу се одзива поводом прјеране смрти Скобељевљеве. Некролози инглешкијех листова писани су, како јављају из Лондона, врло топло; исто се тако и француски листови одликују одзивима пунијема признања великијех заслуга за отаџбину и личнијех врлина Скобељева; њемачки листови, и ако не могу муком да пријеђу преко политичног карактера Скобељевљева који је њима наравно неугодан, ипак с великим поштовањем говоре о његовим војничким способностима.

Међу московскијема листовима нарочито се одликује „Рус," у којој сам Аксаков о Скобељеву, међу осталим, ово рече: „Наша народна снага, наше надање умрије нам у пуном развитку свога духа и на прагу славне обране Русије од спољашњих непријатеља њенијех. Његово име представља читаву војску; ужасна вијест ова потрешће сву Русију, пријели руски народ и цијелокупно Словенство, а злобно ће се радовати сви они, који против Русије и против Словенства оштре своје ножеве."

„Московскија Вједомости" пишу: „Руска војска и Русија изгубили су јаку снагу, великога патриота, ком је наш задатак на истоку на срцу лежао."

* * *

Листови доносе у кратко овај животопис покојнога Скобељева:

Михаило Димитријевић Скобељев, руски генерал, рођен 1844. син генерала Скобељева I., одликовао се 1871 и 1872 као штапски офицер ваљано изведеним рекогносцировкама у Турану, при чем је посвједочио велико географско знање и учинио на географском пољу нека открића (пренашао је старо корито Оксуса), а при том прикупио важан материјал за поход против Киве, који је учинио г. 1873 као мајор од главнога штаба, те је био при јуришу на Киву први у вароши. Године 1874 био је војнички гувернер у Фергани, г. 1877 заповједник дивизије, узео 3. Септембра на јуриш Ловач, заповиједао је при опсади Плевне лијевим крилом, узео 11. Септембра на јуриш више опкопа, добио заповједништво над читавим кором, с којим је 10. Декембра при испаду Осман-паше из Плевне продр'о у то мјесто и посио га.

По свршеном турском рату изашао је Скобељев на глас као најхрабрији и најспособнији руски генерал и постао је ванредно популаран у војсци и у народу. Иза кратког почивања, које је провео као дивизионар у разним губернијама, позове га цар Александар 1880 да буде заповједник војске која је имала поћи против текинскијех Туркомана. Ова војска спремала се за тај поход читаву годину дана. Ако се Скобељев већ прославио величанственим војничким дјелом: пријелазом преко Балкана, сада се у овом походу још више прославио ванреднијем војничкијем успјесима у жаркој пустињи средње Азије. С тога право има „Република Францеска" што при оцјени вриједности Скобељевљеве износи ове успјехе као најачи утук за оне који у Скобељеву ништа друго не виде него једнога јуначину. „Завидљивци његови — тако пише „Република Францеска" — кажу о њему да није био и'ако Мира (Murat), ваљан генерал кавалерије. Но он их је сјајно утјерао у лаж својом потоњом војном, у прољеће минуле године, у средњој Азији. Он је ту заповиједао као шеф и прославио се освојењем Геок-Тепа, града текинскијех Туркомана, око којега се његов претходник, генерал Ломакин, десет година прије, с не мањијема силама, за луду мучио."

* * *

Љекари су прегледали тијело Скобељева и нашли су да је умр'о од отока срца и плућа. Тијело му је пренесено у прву св. Тројице. Официри носили су мртвачку скрињу, која је сва била засута вијенцима и цвијећем. Многобројни народ био је на опијелу.

Расправа о Босни и Херцеговини у угарском сабору.

(Свршетак).

Ернест Мезеција. Посланик рече да је тактика говорника владине странке та, да показују на опасност панслофенства, дакле на неку даљу опасност, само да би одвратили пажњу од ближих опасности. У осталом сједиште грозећем панслофенству није Петроград ни Москва, као што Јокаија каже, него Беч. Политика монархије држи се сада Словенства и то је чудновато да се ми дајемо употребити као средство, да се јужни Словени подјарме и обратно да се Словени на то употребљују, да се наша државна ексистенција пољуља. Никад није потпуније употребљен систем divide et impera. С тога се не треба чудити симпатијама странке независности према Југословенима. Ако се из догађаја од год. 1878 може каква наука извести, онда је то та, да се народности у Угарској не треба да жртвују Словенству. Ако имаде каквог горег издања дунавске конфедерације — као што Иванка рече, — онда је то она политика, што се сада води у Бечу. У историчном јединству лежи снага Угарске.

Изјавама Политовим морамо приписати већу важност — све да и сумњамо у његову искреност, — јер те ријечи долазе из уста једног народног агитатора. Задатак наше владе може само тај бити, да снажи појам политичног уједињења.

Већ од г. 1875 приправља се босанско питање са игнорисањем јавног мњења у Угарској. Фузија се збила, да би се земаљске финансије уредиле, и сада се гомила порез на порез — а све ради Босне.

Говорник усваја Етвешов сепаратни вотум односно Силађијине предлоге за одлуку. (Живо одобравање на крајњој љевици).

Август Керекеш вели, да је у народу дошло до неповјерења у парламентарност. Ми смо принуђени, да наше најважније издатке покривамо дуговима, па како смијемо онда правити издатке, који никако не леже у нашем интересу? Он би предложио, да само они срезови, које већина заступа, сносе издатке који се ишту у предлогу, и закључује с изјавом, да усваја сепаратни вотум Етвешов. (Одобравање с лијева).

Лајош Мочарија вели како се често сам питао, би ли било цјелисходније, да се остане у Босни — кад је већ једном окупирана — или да се напусти. Факт је да када је министар-предсједник разјашњавао ријеч „occuper" из францеског рјечника, да је онда пред очима имао само анексију Босне, и упозорио на њу као на крајњу мету владине политике. У истом смислу изразио се и министар правде у свом јучерашњем говору. По томе би било штета кад би се господа од владине странке одавала још и данас илузијама, да је то само окупација и да се не ће претворити у анексију. Најцјелисходније би дакле било, кад се заискани кредит од 21 милиона не би дозволио, те се тиме онда не би ни потпомагала та штетна политика.

То је просто жудња за експанзијом, то је дворска политика, која се у овој политици манифестује, то је нама свима позната „политика моје куће". Морамо се осврнути натраг на историју кабинетске политике у 16 вијеку па онда тек можемо разумјети ту штетну политику. Људи, што сједе на владиним клупама, ти заваравају земљу са лажима у погледу на босанску политику. (Живо одобравање на крајњој љевици. Ларма с десна).

Предсједник куди говорников начин изражавања.

Чанадија (довикује): Е, па нека не лажу!

Предсједник: Посланик Чанадија нема ријеч, и с тога је у толико мање овлашћен, да се на тај начин изражава.

Мочарија наставља: Жалост је, што су баш Маџари ту политику инаугурисали. Министар спољних послова, који је окупацију смислио и извео, био је Маџар. Можда му се то чини генијална мисао, да те земље окупира; али он није размислио, какве посљедице може тај корак имати. И министар-предсједник је био увијек заузет за ту политику, а данас се већ тако у њу уживио, да јој формално служи. (Одобравање и допадање на крајњој љевици). Министар-предсједник рече, да су данас интереси династије и народа истовјетни, јер далеко је оно вријеме, када су се интереси владалачке куће дијелили од интереса народних. Говорник признаје да би тако морало бити; али данас види сваки непристрастан човјек у земљи, да је босанска политика, која држави наноси само квара и штете, да је то најмилија идеја владалачке куће и да се услијед тога досљедно и води.

Говорник пориче, да би безусловна дужност сабора била та, да све оно вјерно извршава, што делегације закључе. Јер гдје би онда био суверени положај парламента; зар он онда не би спао на потчињени организам делегација?

Послије неке полемике против више предговорника мотивује још, зашто усваја сепаратни вотум Етвешов. (Живо одобравање на крајњој љевици).

Лајош Урварија. Поштовани доме! Ја сам слушао велики дио бесједа и трудио сам се, да са пуном објективношћу пресудим оне аргументе, која су за обрану окупације изнесени били. (Чујмо!)

Са великим интересом пратио сам говоре оних мојих посланичких другова, што ми у том питању на супрот стоје и скоро без изузетка за окупацију говоре. Признајем, да се у њиховим аргументима показала сва снага њиховог оштроумља, па ако при свем том никаква успјеха не покажу, онда то не треба приписати њиховој неспособности, него рђавој ствари, коју бране. (Одобравање с лијева.)

Један једини од мојих посланичких колега тамо на десници је ћутао. То је мој врло поштовани пријатељ Макс Фалк, о коме је познато, да је у свом листу непрестано опонирао окупацији. (Тако је! с лијева).

Други један мој друг г. референт Лудвиг Ланг, који је дебату отворио, ступио је са великом свијешћу побједе за ту ствар, и преставио је ствари тако, као да се ништа замјерити не може свему ономе, што се до сад збило. Ја мислим, да ће г. референт, када буде до краја саслушао говоре наших посланичких колега, бити са свим другог мишљења. Посланик Чикија рекао је, да је јавно мњење често на кривом путу. То се не да порицати. Али кад се поједини људи истичу на челе, да они имају право, онда се може с правом искати, да они причекају на догађаје, па да према догађајима суде, а не по изјавама појединих министара. Чикија је даље рекао, да се земље морају окупирати, јер сачињавају за нас обрамбену позицију. За обрамбену позицију мора земља принијети највеће жртве, то је истина. Али ја питам: каква је то обрамбена позиција, која нам велики дио војске у мирно доба иште, и која пружа прилике, да нас због тога нападају? (Одобравање с десна).

Када је букнуо источни рат, многи мислише да ми узимамо положај за Турску и хоћемо да руски утицај потиснемо. Но догађаји су опровргли та очекивања. Данас је ситуација друкчија, ми стојимо на супрот са сасвим другим захтјевима. Сигурно је, да је источни запалет нашо нама великих тешкоћа ради племенског сродства, које постоји између тамошњих народа и појединих народности у нашим крајевима. Али од свију рјешења најгоре је оно, што га је влада употребила. (Одобравање с лијева). Шта значи владина политика? Она је припомогла, да су они народи постали самостални, по што је румунска и српска краљевина припозната; с друге стране смета оним покретима, по што улази међу оне народе и окупацијом Босне сама даје повода, да се сви они елементи, који су према нашој монархији непријатељски расположени, сада против нас заклеше. Кад ми то видимо, морамо безусловно доћи на ту идеју, да се Аустрија опет, као и иначе, тако и сад задоцнила са једном идејом или војском. (Одобравање с лијева).

Говорник прелази на идеју дунавске конфедерације и мисли, да би то спадало међу најтеже проблеме, како би се тако велика монархија као Аустро-Угарска данас увукла у дунавску конфедерацију.

Ти путеви су различни. Могла би се нека мјеста са стратегичког гледишта посјести; могла би се конвенција закључити са дотичним народима, али говорник не може одобравати, да ми сами себе слабимо, да наше финансије погоршавамо, за то усваја Силађијин приједлог за одлуку.

Коломан Терж разлаже у почетку свога говора, за што је крајња љевица у овој дебати са тако много говорника заступљена. Не за то, што би имала наду, да ће осујетити приједлог да се не прими за закон, него само да обиљежи, каква антипатија, какво огорчење сусрећу сличне поднеске у земљи и парламенту. Расположење народа ваља савјетници круне у првој линији да поднесу круни до знања, и овдје разлаже говорник какве је наде гајила земља, кад је Коломан Тиса, овај државник par excellence позван у савјет круне. Тим очекивањима није никако одговорио.

При крају свога говора упућује Терж на Славијин цитат, кога је у делегацији изнио и по коме за 25—30 година ниједна влада на истоку не ће створити реда. Даље изража наду, да ће странка, која истина не радо, али ипак вотира покриће, да ће увидјети, да земља таке терете не ће моћи дуго сносити, те ће се а прије а послије одлучити, да те жртве одрекне. Снаге земаљске би се свакако куд камо више штедјеле, кад би се већ сад дошло до тог закључка, него тек послије толико година. Он усваја сепаратни вотум. (Одобравање на крајњој љевици.)

Карло Ревицкија. Говорник ре-

„Листак Гласа Црногорца".

ХИГИЈЕНА ЧУЛА.

од

Дра Павла Мантегаце.

(Пријевод с талијанског.)

Nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in senso.

(Ничег нема у разуму, што није раније у чулима било).

(Продужење.)

Ето од десет људи ни један није право укус осјетио, а само су тројица опазила, да је у свим чашама једна иста вода. Сви остали, у предубјеђењу да су чаше разном водом напуњене, својом су снагом допуњавали нејасно осјећање.

Дуго вјежбање може најбоље да изоштри осјетљивост укуса. Та осјетљивост није само потребна куварима и винарским трговцима, него је у сваком човјеку корисна да би нас сачувала од шкодљивих јела и да би нам умножила ово мало земаљских уживања.

Ништа не худи толико осјетљивости укуса као жвакање дувана, пушење и јака пића.

Хигијена уста сачињава велики дио хигијене укуса. Уста и укус пак не могу добро радити, ако се не налазе у добром стању оне тридесет и двије справице, што се зову зуби.

Врло велико незнање влада о хигијена зуба. Многи се њих сјете само онда кад заболе?

Најбољи су зуби они, која су бијело-жућкасте боје, а најгори су они који су бијело-плаветникасте боје, између једних и других стоје зуби бијело пепељаве боје.

Чим дијете мијења зубе, треба родитељи да пазе да расту у природном правцу. Кутњаци горњи и доњи треба да се са свим подударају, а предњи горњи зуби треба да су мало истакнути изнад доњих. Чим се опази да зуби неправилно расту треба се обратити вјештом зубном љекару, јер је врло велика незгода кад се сјекутићи и очњаци подударају. Непрекидним трењем брзо се изломе њихове оштрице и покваре се.

За оне, који су сретни, те имају добре зубе, хигијенска су правила врло проста.

Послије сваког јела добро испрати уста обичном водом, само да није сувише хладна.

Не треба никада чачкати зубе ни дрвеним ни коштаним чачкалицама, а још мање металним. Најбоље је служити се чачкалицама од гушчијег пера.

Чувати се увијек сувише хладних и сувише врућих јела и пића, а нарочито не прелазити нагло из једне крајности у другу, јер услијед таквих промјена температуре пуца цаклен на зубима.

Зубима не треба никада крцати орахе, љешнике и ситно воће, нити пак кидати њима конац.

Зубе треба чистити нарочито у вече прије спавања, како остатци од јела не би цијеле ноћи остали у устима и ту се покварили.

Четкица за зубе не треба да је сувише тврда, а трење њоме треба вршити на горњим зубима одозго на ниже, а на доњима одоздо на више, јер се иначе поврједе десни и одвоје се од зуба.

Ко редовно пере зубе томе не треба никаква прашка. Најбоља је чиста вода, ни ледна ни врућа, али ко је зубе дуго занемарио, па се већ једном ријешио, да се и за њих побрине, тај осим воде и четкице треба да употријеби и какав прашак. Од свих је најбољи фини прашак од вегеталног угљена.

Коме се зуби кваре, треба да тај прашак од угљена усие у раствор засићен бикарбонатом соде, па да то на сунцу осуши.

Прашак је довољно употребљавати два пута на недјељу, а осталих дана треба зубе испирати чистом водом.

Добро се треба чувати разних прашака и опијата, који се продају по дућанима. Већином се састоје из прашка од тврдих тјелеса, као што је пловућац и мерџан, или су јаке кисјелине, које нагризају цаклен на зубима и вријеђају десни.

Чим почне зуб да се квари, ваља одмах потрчати зубном љекару, јер квареж прелази с једнога зуба на други, а томе се врло лако може на пут стати, кад се на вријеме лијек потражи.

Само у крајњем случају треба тражити помоћи у клијештима, и то само онда, кад и љекар каже да се ништа боље не може учинити. Ко је изгубио много зуба, нека слободно намјести вјештачке зубе. То је ријетак случај, гдје се сујета слаже са хигијеном. Вјештина намјештања вјештачких зуба тако се усавршила, да врло добро замјењује природне зубе онима, која их нијесу умјели чувати.

—

Десни захтијевају такође пажње и неговања. Кад су ружичасте, чврсте и здраве оне су природни чувар зуба, а много доприносе љепоти уста.

У многих људи из десана удари одмах крв чим се ма и најмање протрља. То је по некад знак много већих недостатака и болести, као што су: скорбут, пљување крви или јектика. Али већином долази отуда што се нагомила много стрења на зубима која одвоји десни од зуба и произведе запаљење. Лијек од тога најприје је у томе да се добро очисте и исперу зуби. За тим треба неколико дана испирати десни водом од кохлеарије или раствором танина (један дио на сто дијелова воде), или хиперманганатом поташе (један гр. на литар воде). Овај је посљедњи одлични лијек, јер има двоструко дејство, стеже десни и дезинфикује зубе и уста.

Кад су десни сувише меклне и сунђе-

че, да ће из обзира на велику умјереност, која влада у посланичком дому, што краће мотивовати свој вотум. Са окупацијом Босне доносимо змију у кућу, која ће нам у будуће велике бриге задавати. Говорник критикује за тим владину политику која се до сад одликовала једино повредама књижевног мира и бруталностима на мирним грађанима, а овамо управо ништа не чини за биједу и невољу, која влада у унутрашњости земље. Из тога узрока, што се поступак владин тако противи закону, не може говорник усвојити предлог, већ се прикључује сепаратном вотуму Етвешовом, евентуално усваја Силађијин предлог за одлуку. (Живо одобравање на крајњој љевици.)

У сједници од 14. Маја завршена је дебата о кредиту за окупиране земље. У тој сједници држаху закључне бесједе: Кардо Етвеш, Десидер Силађија и предсједник министарства Коломан Тиса. Послије завршене дебате приступило се гласању: за предлог гласало је 222 а против предлога 139 посланика, те тако је кредит за умирење Босне и Херцеговине усвојен са већином од 83 гласа.

Политички преглед.

Новости из **Мисира** налазе се у нашијем телеграмима. Из њих се види, да су Инглези отпочели акцију сами на своју руку отворивши бомбардање Александрије. Како све вијести јављају, бомбардање мора да је имало жестоко дејство, јер не само да су скоро сва утврђења, која је Араби-паша око Александрије подигао, разорена него су и војници инглешки (од поморске врсте) могли да се искрцају на сухо, а то значи да је отпор мисирски, бар у Александрији, савладан. Да је тај отпор доиста савладан, види се јасно и по томе, што су Мисирци први истакли бијеле заставе за знак да се покоравају и да траже мир. У слијед тога и по што је отпор мисирски престао, издала је влада инглешка своме заповједнику флоте упутство да прекине паљбу против Александрије и да ступи у пријатељске преговоре са кедивом, а ради одржања мира искрцаће се у Александрију поморска војска инглешка и позваће се и остали бродови јевропски да раде на томе.

Хоће ли они на то пристати и шта ће Инглези урадити у Александрији и како ће тамо ред одржавати, то ћемо видјети за који дан.

Међу тијем јавља се, да је у Мисиру, нарочито пак у Александрији, стање врло жалосно. Радње су све престале, дућани сви затворени, у слијед тога ужасна скупоћа настала. Странци су се скоро сви иселили, а било их је у самој Александрији око 85.000. Опасност је велика, да се још не заметну и страшне болештине, јер је нечистоћа постала ужасна, а при том стоји без промахе затворена по дућанима свакојака роба која прелази у трулеж и тијем кужи ваздух.

Један дописник јавља, да је био на једној конференцији мисирскијех официра и да је ту чуо како је једногласно закључено, да ће се мисирска војска до потоње капи крви борити, ако би покушали Инглези или Французи да својом војском посједну макар најмањи дио мисирске земље.

* * *

Народна скупштина у Србији закључена је 22. Јуна ов. г. овом бесједом Његовога Величанства Краља Милана:

„Поштовани посланици, ступајући у средину вашу да закључим сесију народне скупштине сазване за 1881 годину, прво Ми је на срцу, да изјавим Своје задовољство, што послове ваше видим непрестано задахнуте духом сталнога напретка, љубављу постојанога реда, духом критике државне мисли, којом је започета периода ове народне скупштине. Колико је тврдо Моје увјерење, да Србију само на томе путу чека сигурна будућност, толико Ми је милије, што и представништво Мога драгога народа неколебљиво корача сталом по отаџбину тако корисном. А у колико је на горе поменутом части пуном путу напретка, реда и државне мисли ова сесија народне скупштине на сметње и тегобе наилазила и у колико их је савлађивати имала, у толико ће веће бити право њено на благодарност Моју и Мога народа.

Како је по углед и по интересе земаљске корисно истовање добрих одношаја са страним државама и правилност држања Србије у међународним питањима, најсветије је доказала она срдачна предусретљивост којом су рјешење ваше о обновљењу Краљевства у Србији све државе поздравиле. Ја сам особито срећан што могу данас пред вама изјавити колином благодарношћу испуњују Краља вашега симпатије свију владалаца јевропских, које су том приликом према Мени и Србији на тако свечан начин посвједочене.

Особито Ми је мило, што је ова сесија народне скупштине одобрењем уговора о пловидби с Аустро-Угарском довршила низ уговора са сусједном монархијом; што је, даље, одобрила измјену и допуну уговора с Великом Британијом; што је одобрила трговачке уговоре са Сједињеним Државама Сјеверне Америке, с Краљевином Холандијом и с Краљевином Грчком. Са свакии тим уговором стечен је Србији по један нов услов за широк међународни обрт, но једно ново свједочанство пријатељских одношаја са страним државама.

Са задовољством видим да је труд ваш око законодавства земаљског највише служио живој потреби економнога развијања земаљског. Финансијским законима створили сте земљи буџет државни којим је потпуно осигурана знаменита тековина нашега времена, грађење жељезнице у Србији. Рјешењем о зајму за расправу аграрнога питања у новоослобођеним предјелима ви сте прибавили нашим тамошњим државланима олакшице и користи, отаџбини сте стекли још један доказ за њен добар глас, а себи право на захвалност њену. Рјешењем о инвалидима ви сте учинили нову племениту жртву на олтару отаџбине, ви сте стварну важност дали закону који је вотиран да помогне тима мученицима наше борбе за независност и ослобођење. Законским чланцима о изборима и о скупштинском пословнику довели сте права у потребну равнотежу са дужностима и показали сте, да у нашој отаџбини политичке и грађанске слободе треба да се одржавају у складу с редом државним, јер је само у том складу њихова плодност и њихова трајност. Јасан доказ да постојано и с дубоком мишљу желите озбиљна јемства за развитак здравога политичког живота у нашој отаџбини дали сте другим рјешењем о промјени устава, којим су за тај велики посао сви претходни кораци извршени.

Поштовани посланици, изричући вам Своју владалачку благодарност на труду који сте с Мојом владом подијели око послова земаљских за вријеме ове сесије, Ја вам желим срећан пут, и овим закључујем сједнице народне скупштине сазване за 1881 годину".

Изишао је закон о грбу Краљевине Србије, који овако гласи:

Грб Краљевине Србије јесте двоглави бијели орао на црвеном штиту с круном краљевском.

Врх овје главе двоглавог бијелог орла стоји круна краљевска а испод сваке шапе по један кринов цвијет. На прсима му је грб Краљевине Србије „бијели крст на црвеном штиту са по једним огњилом у сваком углу крста."

Грб је огрнут пурпурним хермелинским плаштом, коме се на врху налази краљевска круна.

Нацрт грба, који ће служити као оригинал, биће као такав утврђен рјешењем министарског савјета и чуваће се у министарству правде.

Овим грбом замјењује се досадашњи земаљски грб Србије.

* * *

Преустројство кабинета у **Бугарској** повјерено је Бурмову, који је био 1879 г. министар унутрашњих дјела у првом бугарском кабинету. Кабинет ће се можда овако устроити: Балабанов министар иностраних послова; Бурмов просвјете; Греков правосуђа; Начевић финансије; Собелев унутрашњих дјела; барон Каулбарс рата. Министарство јавнијех грађевина, које ће се на ново успоставити, примиће валда дојакошњи министар иностраних дјела Вулковић. Балабанов, Греков и Начевић имали су већ у првом бугарском министарству дветнице. Ново устројство кабинета предузеће се послије доласка рускијех генерала Собелева и Каулбарса, који се очекују на 2. Јула. Министарство било би по свему тому конзервативно, ојачано руским генералима. Балабанов припада конзервативној странци.

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 3. Јула.

Народни празник Петров-дан прослављен је и ове године свечанствима црквенијем и народнијем, а уз учешће многобројнога народа који се стекао на Цетиње са свијех крајева Црне Горе, па и из околнијех мјеста сусједне нам монархије, дошавши амо да се поклони светијем моћима божјега угодника и славнога владике црногорског св. Петра. Као обично у такијема приликама варош је наша била искићена заставама, а у вече освијетљена. Дивно је било видјети ватру на врх Ловћена, украј блаженијех сјени Петра II., чији се лијепи спомен такође у тај дан слави. Народ се то вече весело на све стране. Сјутра-дан служена је служба божја у овд. св. обитељи, којој су присуствовали Њихова Височанства Књаз и Књагиња, Његова Свјетлост Књаз-Насљедник и остали свијетли чланови високога владајућег дома, чиновништво црногорско и многобројни народ из вароши и са стране. При повратку из цркве избачен је „са Ћипура" 21 топ. Народ из даљих крајева већ је тај дан пошао кући, но множина је остала и сјутра дан.

— У сриједу на Павлов-дан дован је у овд. парохијалној цркви парастос у покој души блаженопоч. генерала Скобељева. О парастосу служило је мјестно свештенство, а присуствовали су многи достојанственици и виши и нижи чиновници црногорски, а уз њих и велики број народа који сав није могао ни стати у цркву него га је доста било и пред црквом. Међу народом примјетили смо и два поморска капетана из Приморја. Црква је била сходно украшена; над ликом покојниковим, вијенцем од свјежега цвијећа украшеним, стојале су укрштене двије народне заставе, такође вијенцима окићене, а преко цијеле трпезе, гдје је кољиво с вином и хљебом стојало, бијаше разастрт црн застор. При свршетку опијела пробесједио је г. В. Божо Петровић неколико топлих и срдачних ријечи у славу спомена покојникова, а народ се од свег срца одазвао срдачнијема ријечима: Бог да му душу прости!

Исти дан на вече дата је у овд. великој гостионици подушна вечера (даћа), на којој се искупила неколицина овд. поштовача великога покојника. Том приликом држане су разне бесједе, у којијема се највише славила дична успомена генерала Скобелева и набрајале његове заслуге за Русију и за Словенство.

— У петак 2. ов. м. приредило је овд. митрополијско свештенство парастос за блаженопочившег московског митрополита Макарија, који је у овд. св. обитељи држан у 11 ура прије подне. Чинодејствовао је о парастосу високопреч. г. архимандрит Бан су више свештеника, а присуствовала је неколицина поштовача покојникових.

— У прошлу суботу држан је приватни испит Његове Свјетлости Књаза-Насљедника, коме присуствоваше дијела уважена владајућа породица са више првијех државнијех достојанственика и другијех одличнијех гостију, међу којима и учитељица Свијетлијех Књагињица, плем. гђа Шликова из Петрограда.

Ко знаде, каквијем се интересом код нас прати све, што се тиче нашег омиљеног Насљедника, разумјеће каквом се нестрпљивошћу очекиваше приватни испит Његове Свјетлости.

Испит руководило је само Његово Височанство, Књаз-Господар, по установљеном наставном програму. Резултат испита — и ако бијаше свак на добро предувјерен — свакот је од слушалаца изненадио: Свијетли ученик у течају цијелог испита не остаде дужан ни једног јединог питања. Одговори блисташу својом прецизношћу, јасноћом и логиком, тако да се узвишени родитељи по више пута нађоше побуђени, да тријумфујуће чедо загрле и пољубе, дочим аудиторија одушевљено аплаудираше.

Особито угодно косну се свакога изредна спретност у сјећању и одговарању као и необична трезвеност у расуђивању.

Општи успјех испита бијаше на концу класификован као блистателан; и Њихова Височанства по свршетку испита најласкавијем ријечима захвалише како Свијетлом ученику, тако и свему учитељском персоналу на положеном труду и постигнутом успјеху.

— Као што у прошлом броју напоменусмо, држани су прошле недјеље испити на овдјешњој књажевској реалној гимназији, у присуству Њег. Височанства, Књаза-Господара, који је исте лично и руководио. Резултат испита благоизволело је Њег. Височанство опредијелити као врло добар, усљед чега се Њег. Височанство виђе побуђеним мало не све ученике знатно подарити и професорском особљу своје највише признање изјавити.

Телеграми „Гласа Црногорца".

ЛОНДОН, 28. Јуна. — „Стандард" дознаје, да је данас позвата под оружје резерва од војске. Гранвиљ саопштио је господском дому, да је Симр објавио властима у Александрији, да ће 29. ов. м. рано у јутру отпочети бомбардање, ако се тврђаве

расте, могу се онда и ова средства употребљавати.

Прашак.

Pulv. carb. vegetal.	30. gram.
Pulv. chin.	30. gram.
Sachari albi	12. gram.
Chlorat. potas.	3. gram.
Essen. ment.	gutt s 4.

Опијат.

Carb. porfir.	30. gr.
Sachar. vanil.	30. gr.
Mel. alb.	30. gr.
Pulv. chin.	16. gr.
Chlorat. potas.	3. gr.
Essent. rosar.	guttas 4. gr.

Могу се оба ова лијека наизмјенце употребљавати или оба у једно.

Такође је врло корисно протрљати свако јутро десни обичним зејтином од маслине, у која је помијешано неколико капљица лимуновог сока.

Чистота, највећа чистота, то је једина предохрана против свију малих и великих невоља, које могу да спопадну зубе. У устима има влаге, топлоте, ваздуха и пљувачке, све то помијешано са разним остатцима јела и пића. Све су прилике ту прикупљене, које производе труљење. Није дакле никакво чудо што у човјечијем зубима и устима налазимо читав низ разних гљива, лишаја, вибриона, бактерија и инфузорија. Ево на примјер, из чега се састоји зубни стријеш. У сто дијелова стријеша има:

Остатака инфузорија	60. дјелова.
Биљних паразита	10. дјелова.
Усненог мукуса	15. дјелова.
Ћелијица епителија и остатаха хране	10. дјелова.
Растворених соли	5. дјелова.

Па замислите да се љубе таква уста, у којима се находи сва та менажерија, тај троструки музеј животињског, биљног и минералног царства!

Једна је од највећих незгода, а да не рекнем несрећа у животу: имати смрдљив дах. То је велика несрећа, што навлачи анатему на онога јадника, који је њена жртва; то је спори отров, који често уништава највеће радости у животу. Ко би могао вољети жену, којој смрде уста? Тај је смрад многу љубав угушио, многе бракове разорио.

Смрдљив дах може бити посљедица нечистих или покварених зуба и рђавог варења. У овим случајевима вода, четкица, клијешта, вјештачки зуби и лијечење желудца могу отклонити ту гадну ману. Такође ако смрад долази из носа, треба повјерити нос љекару, па ћемо се излијечити.

Но некад те долази од неких особитих прилика у разним секрецијама из жлијезда у устима. У таком случају треба испирати уста једном од ових течности.

I.

Aq. destil.	1. lit.
Acid. phenic.	1. gr.

II.

Permangan. potas	10. gr.
Aq. destil	1. lit.

Неколико пута на дан треба испирати уста једном од ових течности. Прва течност има ту ману, што оставља у устима непријатан мирис катрана, а друга, што је скупља од прве.

На жалост има таквих случајева смрдљивог даха, којима није узрок никаква болест носа, зуба, уста и желудца, него је нека необјашњена несрећа појединих људи, којој се још лијека није нашло.

Тим се јадницима може само савјетовати да често парфимирају уста екстрактом нане (extract. mentae), а кад говоре ма с ким, да пазе на правац вјетра.

ГЛАВА ТРЕЋА.

Сиромах нос! Ти си баш најјаднији орган. Изгледа да си само због симетрије усађен усред образа. Ако си лијеп, слабо те ко хвали, а ако си ружан, покварио си најљепше лице. За тебе се људи нијесу много побринули, да измисле и за тебе разна уживања, као што су измислили за остала чула. Бурмутица, неколико мириса, то је све. Па и зато ти замјерају! Јадниче! О теби се не брине ни епикурејац, да ти ствара нова уживања, ни законодавац, да казни твоје иступе. Ти нијеси способан ни за порок ни за врлину.

Али утјеши се! На обалама Сене појавио се један од највећих антрополога, који дијели људске расе по односу између твоје дужине и ширине. Тај научењак доказује, да си ти најчовјечнији од облика човјечности, те се аристократија није узалуд поносила, што има дужи нос од нас плебејаца.

И ако је нос у неком обзиру несрећнији од осталих чула, он опет има ту добру страну што не умије да се маскира и да буде лицемјер. Нос се не може испунити као груди и бокови, не може се бојадисати као коса и брада, не може се стегнути као нога у обући. Нос је оно што је и обично с малом промјеном умре онако као што се роди. Али ако га ми не можемо [illegible] ни поправити, можемо га рђавим навикама покварити и накарадити. Сви они, који из дјетињства гурају прсте у нос, могу тако поздраве раширити да добију [illegible] облик, какав је у хотентота.

Примјетио сам, да скоро сви ми имамо врх носа мало скренут на десно. Мислим, да то долази отуд што смо навикли, да се увијек бришемо десном руком. Употреба грубога платна за брисање носа може учинити, да нос одебља. Више од свега накарађује нос шмркање бурмута. То је гадна, одвратна навика, које се треба јако чувати тим прије што није тешко од ње се сачувати.

(Продужиће се.)

не предају привремено, да би биле разоружане. „Рајтер" јавља из Александрије, да је консуо инглешки објавио Рагеб-паши, да Инглешка прекида своје одношаје са владом мисирском. Новине вечерашње јављају из Цариграда, да су офицери на турскијема оклопњачама добили строг налог да се не мичу са својијех бродова, јер ће имати посла у воде мисирске.

ЛОНДОН, 28. Јуна. — Почем се доказало, да Мисирци нијесу обуставили своје радове на утврђењима око Александрије, Симр је отправио у недјељу у вече ултиматум, у којем изјављује, да ће за 24 уре почети бомбардати варош, ако се радови не обуставе. О томе је Симр извијестио и заповједника флоте француске која колази у Порт Саид. Сви ратни бродови уклањају се изван домашаја топова мисирскијех. Сви Јевропљани побјегоше из Александрије.

АЛЕКСАНДРИЈА, 29. Јуна. — Јутрос у седам ура отпочето бомбардање.

ЛОНДОН, 30. Јуна. — „Рајтер" јавља из Александрије, да су све тврђаве од морске стране ућуткане. Једно одјељење инглешкијех поморскијех војника, по што су најприје топови на тврђави Никсу зачепљени, искрцало се на сухо. Војници мисирски борили су се добро. Палата Резедлин разорена. Инглешке оклопнице „Монарх", „Пенелопа" бомбардају тврђаве у унутрашњости пристана.

АЛЕКСАНДРИЈА, 30. Јуна. — Јутрос је флота на ново почела сипати ватру на утврђења александријска. На једноме од тијех, с јужне стране, указао се парламентарни барјак. Одмах иза тога ућуташе се бродови мисирски с парламентарнијема заставама к флоти инглешкој с које се бомбардало. Варош Александрија гори на многијема мјестима.

АЛЕКСАНДРИЈА, 1. Јула. — Јуче, по што је парламентарни барјак истакнут, брод инглешки „Битерн" ушао у пристан александријски и дознао од заповједника александријског да би овај имао нешто да саопшти Симру. Заповједник „Битерна" тражио је као неопходни услов, да се Инглезима предаду оне тврђаве које владају пристаном. Данас су бијеле заставе истакнуте на више тврђава. „Јеликон" са парламентарном заставом, „Инвенсибл", „Монарх", „Пенелопа" уђоше у унутрашњи пристан александријски. Ноћас је још виша ватра у вароши, која је остала скоро пуста и остављена грабежу и пљачки Арапа и Бедуина.

ЛОНДОН, 2. Јула. — У доњем дому влада изјавила, да је послала упутства Симру да прекине непријатељства по што је престао отпор, да заметне пријатељске преговоре са кедивом, да искрца поморске војнике у Александрију ради одржања реда и да позове бродове јевропске на сарадњу.

ЛОНДОН, 2. Јула. — „Рајтер" јавља из Александрије у петак по подне како варош Александрија ужасно опустошена изгледа. Двије трећине мисирскијех војника одбјегло за вријеме бомбардања, Араби-паша повукао се натраг са остатком до прве жељезничке постаје. Кедив под пратњом од 500 војника, који су поткупљени били да га убију, доведен у Разелдин, гдје су га Инглези прихватили. Симр и инглешки консуо ту су походили кедива, исто тако сви мисирски министри без Араби-паше. У доњем дому саопштила влада, да је кедив позвао Шериф-пашу и да хоће да позове и друге угледне паше с намјером да покуша с њима успоставити ред. Инглешки консуо из Александрије телеграфао, да се иде на то да се фукара растјера. Араби-паша побјегао је на једном броду из канал; гдје се сад налази, не зна се. Инглешки консуо држи, да се Араби-пашина војска разбјегла којекуд. Исти консуо јавља да је више лица погинуло, али покоља није било никаквог. Из Портсаида јавља се да је бродовима забрањен улазак у канал.

МИТРОПОЛИТ МОСКОВСКИ

МАКАРИЈЕ.

> Сохранихъ заповѣди твоя и свидѣнія твоя, ако вси путіе мои пред тобою Господи.
> Кат 17. стр. 168.

Са великом тугом разумјесмо да је преминуо најзнаменитији законоучитељ православне цркве, Митрополит московски **Макарије**, који је са својом богословском образованошћу, водио млађи нараштај, онијема хришћанскијема мислима, да могу постати прави учитељи народа, и оснивачи напретка људскога. Не само да је био велики проповједник јеванђелске науке, него је био и трудољубивији радник на пољу црквене књижевности, који је цио свој живот посветио објашњавању догматичког богословља.

Митрополит Макарије био је син свештеника Петра Булгакова из села Черкизова у курској губернији, гдје је рођен 19. Новембра 1816 год., који се у дјетињству Михаил звао, и при свему томе што је у дјетињству без оца остао ипак је предат био да изучава елементарне школе, који је са својом даровитошћу и трудољубљем задобио љубав од свакога, те му архијепископ кијевски матери његовој и сестрама изради државну помоћ да не би бригу о њима водио, те је послије могао и даље образовање продужавати, свршив духовну семинарију а послије духовну академију у Кијеву са степеном магистра богословије, који у 25 години ступи у монашески чин 1844 године и добије име у калуђерству Макарије. Он је по својим особитим способностима преведен био у Петроград и постављен за професора догматичког богословија а 1847 г. за инспектора духовне академије. Г. 1850 рукоположен је био за епископа виницкога, а послије неколико година назначен је био за епископа тамбовскога и харковскога одликујући се са својијема ораторскијема проповиједима, и неуморно радећи на пољу црквене књижевности. Из Харкова позват је био у Петроград да живи као редовни члан „Светога Синода" којега послије смрти митрополита Јосифа назначе за епископа литовског и виленског, и најпослије послије смрти митрополита московског Инокентија 1879 г. назначен буде митрополитом московскијам, који је као најучевији архипастир православне цркве многа црквена дјела написао и издао, ширећи по православним земљама хришћанску просвјету од којих је скупио капитала 200.000 рубаља, оставивши пету суму новчану на црквене просвјетне цијељи, као кијевској духовној академији 20,000 рубаља. Он је по обичају своме сваке године љети живио у мјесту свог рођења Черкизову близу Москве и тамо имао обичај купати се у малој Ријеци, но на дан 9. Јуна кад се дигао из постеље осјећао се потпуно здрав, занимајући се по обичају са књижевним радом, који послије тога пође у 12 сати купати се пред објед ом, и послије купања осјети се слаб, који све слабији бијаше тога дана, и најпослије у 11 сати и 35 минута напрасно од удара испусти своју велику хришћанску душу.

Такав превелики губитак, којега је осјетила православна руска црква, сачувствује и наша црногорска црква, који јој бијаше у једнаству, ступ и свјетлило непомрачене свијести хришћанске, те сав православни свијет, дијелити мора тугу наше православне руске цркве, јер нема већ међу нама живијема овђе на земљи, онога великога проповједника — виснца божанске истине Митрополита Московскога Макарије, али ипак његов велики дух, који се огледа у неисцрпимо море хришћанскога учења остављеног као символ православног богословља, тјешиће нас и учити, да се вјечно сјећамо и поносимо блажене успомене митрополита Макарија, те му и ми свештенство овдашње митрополије, у име свију свештеника давамо посмртни спомен молећи преблагога Господа да му даде вјечни покој и рајско насеље.

Лака ти црна земљица
Слава имену твоме!

Цетиње, 2. Јула 1882.

Протођакон
Фил п Радичевић.

Књижевни огласи.

СРБАДИЈА

ЧАСОПИС ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ
уређује
Стеван Ђурчић.

Изашла је из штампе пета и шеста свеска с овим садржајем:

Пера Сегединац, Трагедија у пет чинова. Написао Лаза Костић. (Други чин.) — Радослав. Историјска трагедија у пет чинова. Написао Војислав. (Први чин). — Золтан Карпатија. Роман Мавра Јокаија. С мађарскога превео Ђорђе Поповић. (Продужење). — Одговор. Пјесма Драгутина Илића. — Из даљине. Пјесма Николе Ђорића. — Лијепа Јелена. Историјска приповијетка од Жетњиговца. (Продужење). — Мојој тачици. Пјесма Петра Петровића. — Из књиге књига. Опхођење с људима или философија живота. Од Атанасија Николића. — Прољеће. Пјесма Петра Петровића. — Из науке о језику. Од Јована Бошковића. (Продужење). — Звијезда. (Лермонтов.) Од Милутина Илића. — Чарлс Роберт Дарвин. Од д-ра Радмила Лазаревића. — Наметар. Мјесец Мај и Јун. — Листак: Тридесетогодишњица београдског пјевачког друштва. — Српска гимназија у Новом Саду. — Утркивање на лађама. — Новодобивени крајеви. — Читуља: Ужички владика Вићентије; Грујица Грујић; Димитрије Поповић; Стојан Николић; д-р Константин Пејичић.

Са ове двије свеске истекла је претплата оним нашим претплатницима, који бијаху претплаћени на по године дана, те с тога их учтиво позивамо да што прије обнове претплату. На вересију никоме без разлике не можемо слати наш часопис. — У другом полгоду почеће да излазе нови радови наших и страних књижевника, на које обраћамо пажњу српске читалачке публике.

„Србадија" стаје за Аустро-Угарску: годишње 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт 1 фор. а. вр. Претплата се шаље поштанском упутницом или у плаћеном писму: Администрацији „Србадије" у Земун.

Ко скупи десет претплатника, тај добија „Србадију" бесплатно, а ко скупи пет добија лист у пола цијене. Претплата се прима непрестано. Све свеске, које су до сад изашле, могу се још добити. — Седма свеска излази 5-ог Јула.

УРЕДНИШТВО „СРБАДИЈЕ".

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
на
ПРИПОВИЈЕСТИ

СТЈЕПАНА МИТРОВА ЉУБИШЕ.

Издавши лане Приповијетке В. Врчевића латисмо се одмах издавања приповиједака многозаслуженог Ст. Љубише, за ког рече српски пјесник Лаза Костић: да ако ико, то је Љубиша могао испустити душу у вјери, да ће је народ у његовој књизи прихватити, те ће живјети њоме у народу докле је траје.

Ми се надамо, да ћемо српској књижевности користити овим дјелом, а да би се успомени покојниковој по могућству одужили, доносимо уз књигу и слику писчеву са литерарном студијом о важности ових приповиједака.

Пружајући ово дјело поштов. публици, позивамо је најучтивије, а нарочито Далматинце и Бокеље, да се изволе одазвати претплатом на ремек-дјело љубимца далматинског, покојног Ст. М. Љубише.

Рок претплати траје до Петрова-дне. Скупљачи претплате добијају на 8 књига 1 на дар.

Цијена је књизи ф. **1.20** или **2** дин **70** пара.

За Аустро-Угарску разаслаће се књига с платом у паточ (per Nachnahme); за поједине књиге пак молимо новац у напријед пошт. упутницом јер би иначе предбројнике поштарина врло скупо стала. Из Србије и Црне Горе молимо такођер новац у напријед, пошто тамо не постоји установа плате у паточ.

У Панчеву, 30. Маја 1882.

Књижара Браће Јовановића.

(3—3)

ПОШТАРСКИ

ЉЕТНИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недјељу: предавање до 10 и по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 и по ура у јутро; у четвртак: предавање до до 10 и по ура у јутро; у суботу: предавање до 10 и по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 2 уре по по дне; у сриједу: раздавање у 2 уре по по дне; у четвртак: раздавање у 2 уре по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у уторник, предавање у понедјељак до 4 уре по подне.

Долази из Котора у сриједу, раздавање у 3 уре по по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедјељник, сриједу и суботу, предавање до 11 ура у уторник.

Долази с Ријеке, из Бара, с Даниловграда, из Никшића, из Подгорице и из Улциња у уторник, четвртак и недјељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне на вријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Даниловград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у сриједу, предавање у уторник до 4 уре по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро и од 2 до 4 по по дне.

Цетиње, 1. Марта 1882.

Управитељство
Кн. црногорске поште.

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ.

Од 3. Јула 1882.

Државни дуг у сребру	7720.
» » » банкама	7805.
Златна рента	9556.
Лозови од 1860	11325.
Банчине акције	825.
Кредит	32780.
Лондон	12050.
Ц. кр. цекин	567.
Наполеон	958
Државна марка	5890.

Народна привреда.

ТРИЈЕШЋЕ 27. Јуна. — **Разна** роба на нашем тржишту имала је ове недјеље слиједеће цијене:

	од ф.	н.	до ф.	н.
Восак помјерски и угар. за 100 кил.	—	—	—	—
Кафа портарико »	86	—	95	—
С. Доминго »	56	—	60	—
Рио према врсти »	37	—	62	—
Цукар аустријски »	36	75	35	75
» тучени »	35	75	35	75
Цвијеће траве бухаче »	40	—	70	—
Тамјан »	32	—	45	—
Наранче скриња »	6	—	—	—
Карубе пуљешке, за 100 кил.	7	50	—	—
левантинске »	6	25	—	—
далматинске »	—	—	—	—
Смокве Каламата »	17	—	18	—
пуљешке »	—	—	—	—
Лимуни скриња »	5	—	8	—
Бадеми или мандуле пуљ. »	80	—	84	—
далматинске »	—	—	—	—
Љешњаци »	25	—	26	—
Шљиве »	21	50	22	—
Пшеница руска »	10	90	11	25
угарска »	—	—	—	—
галачка »	—	—	—	—
Кукуруз (руменити) руски »	7	75	8	—
угарски »	10	—	10	25
Раж »	8	—	8	50
Јечам »	—	—	—	—
Зоб угарска »	8	—	8	50
арбанска »	—	—		—
Пасуљ (фажол) према врсти робе »	11	—	12	50
Боб »	—	—	—	—
Леħа »	—	—	—	—
Ориж талијански »	13	75	21	—
инглешки (китајски) »	12	[illegible]	13	50
Вуна босанска »	108	—	115	—
морејска »	118	—	125	—
арбанска »	122	—	—	—
истарска »	—	—	—	—
Штице ковушке јеловице »	47	—	90	—
штајерске »	42	—	69	—
Греде »	10	80	11	40
буковице »	7	—	12	—
Уље итал. ниже врсте »	—	—	—	—
» најбоље »	50	—	62	—
» средње врсте »	—	—	—	—
далматинско »	40	—	42	—
истарско »	41	—	—	—
Камено уље у барилу »	9	20	9	30
у канатима »	12	—	12	25
Коже стројене »	145	—	175	—
сухе воловје »	47	—	53	—
далм. ист. и бос. »	80	—	108	—
јагњеће за 100 ком.	85	—	110	—
далматинске »	79	—	100	—
козје за 1 кил.	—	56	—	70
вунене слане »	—	50	—	60
сухе »	—	55	—	70
зечје за 100 комата, у сребру	34	—	42	—
Бакалар за 100 кил.	35	—	40	—
Сарделе 1 барил	13	—	25	—
Витриол модри за 100 кил.	26	—	27	—
зелени »	—	—	—	
Масло »	70	—	100	
Лој далматински »	43	—	45	
Сало »	50	—	—	
Маст (сало растопљено) »	—	—		
Сланина »	71	50		
Ракија столитар (100 литара)	—	—		
Галвићи истарски за 100 кил.	22			
Руј »	9			
» истарски »	8			
» далматински	7			
Лишће од ловорике »	14		14	25
[illegible] (борова)				—
сплот »	[illegible]	—	[illegible]	—
Мед »	24	—	30	—
Лумбер (јабучице од ловорике) »	11	—	11	50
[illegible] од 100 кил.	—		—	—
[illegible] (папрене) за 100 кил.	2	—	18	—
[illegible] далматински »	14	—	16	—
Сумпор у праху »	7	50	8	50

Уредник и издавалац Божо Новаковић

Државна штампарија.